

лістами, але вважають віру „справою приватною” або згідною зі соціалізмом — вони є згуртовані в Партії Соціально-Демократичній; ще інші, які не є соціалістами, мають свою Независиму Робітничу Партію, а крім того є ще товариства вольнодумців, однак з капіталістичними засадами в справах щоденного життя.

В усіх других краях є звичайно одна соціалістична партія, до якої належить кождий робітник, що зрозумів несправедливість старих порядків на світі. А що-до віри, то одні вірують, другі не вірують, так що партія не може під тим зглядом прийти до єдності і полишає віру на боці, а веде боротьбу з церквою і попами. А хоч декуди є й дві соціалістичні партії, як приміром в Зл. Державах і Канаді, то різниця між ними є не задля віри, а задля теорій і способів, яких кожда партія придержується в революційній пропаганді.

Подібний стан існує і між українськими соціалістами; лицемірна фраза „віра є справою приватною” вкрала ся і до української соціалістичної літератури в перших роках соціалістичної пропаганди між нашим робітництвом, та ще й сьогодні є такі, що вважають сю фразу помічною в агітаційній роботі між темними і побожними робітниками. Щоби таке лицемірство справді помагало в навертанню людей до соціалізму, ми зовсім слушно можемо сумнівати ся, а глянувши на нього з морального погляду, побачимо, що, як сказав Драгоманов, — неправда, не освіта — і покинемо таку єзуїтську тактику.

Темному чоловікові можна сказати щонебудь і він повірить, не питавши за доказами. В сей спо-